

Kvinnors politiska representation

Hur kan den rumsliga variationen i Afrika förklaras?

Abstract

During the last few years the countries in the African continent have experienced an enormous increase in female politicians on a national level. Rwanda is even the country with the highest number of female politicians in its parliament in the world. Despite this development in Africa, the quantitative research on women's political representation in the world has not yet paid attention to the situation there. Some of the surveys that have been done have even excluded countries that do not fit the homogeneous pattern – which is precisely the problem with African countries – for it to be possible to explain the situation with existing theories.

The intention of this paper is therefore to, with all of the 53 African countries included in the study, examine whether the already existing explanatory factors regarding women's political representation also can be applied to an African context to explain the situation there. Through a cross-national statistical analysis it has become visible that the explanatory factors that have been used in previous research cannot explain the differences in women's political representation in Africa. Instead it takes other factors and perhaps even a completely different approach to be able to show the reason for the differences in women's political representation in Africa.

Keywords: women, political representation, Africa, cross-national analysis.

Words: 7 239

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
1.1	BAKGRUND	3
1.2	SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING	4
1.3	METOD	5
1.3.1	<i>Studiens utgångspunkt</i>	7
1.4	MATERIAL	7
1.5	DISPOSITION	8
2	KVINNORS POLITISKA REPRESENTATION	9
2.1	POLITISKA FAKTORER	9
2.1.1	<i>Valsystem</i>	9
2.1.2	<i>Politisk typologi och demokratisk utveckling</i>	10
2.1.3	<i>Kvinnlig rösträtt och kvinnors valbarhet</i>	11
2.2	SOCIOEKONOMISKA FAKTORER	11
2.2.1	<i>Socioekonomisk utveckling</i>	11
2.2.2	<i>Andra socioekonomiska faktorer</i>	12
2.3	KULTURELLA FAKTORER	13
2.3.1	<i>Religion</i>	13
2.3.2	<i>Andra kulturella faktorer</i>	13
3	SITUATIONEN I AFRIKA	15
3.1	POLITISKA FAKTORER	16
3.1.1	<i>Valsystem</i>	16
3.1.2	<i>Politisk typologi och demokratisk utveckling</i>	17
3.1.3	<i>Kvinnlig rösträtt</i>	20
3.2	SOCIOEKONOMISKA FAKTORER	20
3.2.1	<i>Socioekonomisk utveckling</i>	21
3.2.2	<i>Andra socioekonomiska faktorer</i>	22
3.3	RELIGION	23
3.4	DISKUSSION OM STUDIENS RESULTAT	24
4	SLUTORD	26
4.1	FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER	27
5	REFERENSER	28
	BILAGOR	30

Figurförteckning

FIGUR 1.1	STUDIENS UTGÅNGSPUNKT.....	5
FIGUR 3.1	KVINNORS POLITISKA REPRESENTATION I DE AFRIKANSKA PARLAMENTEN.....	13
FIGUR 3.2	KORRELATION MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH LANDETS VALSYSTEM.....	14
FIGUR 3.3	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH ETT LANDS POLITISKA TYPOLOGI.....	15
FIGUR 3.4	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH ETT LANDS DEMOKRATISKA UTVECKLING.....	16
FIGUR 3.5	DEN DEMOKRATISKA UTVECKLINGEN I AFRIKA.....	17
FIGUR 3.6	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH ÅR DÅ KVINNLIK RÖSTRÄTT INFÖRDES.....	18
FIGUR 3.7	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH HUMAN DEVELOPMENT INDEX.....	19
FIGUR 3.8	DEN SOCIOEKONOMISKA UTVECKLINGEN I AFRIKA.....	20
FIGUR 3.9	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH FEM SOCIOEKONOMISKA VARIABLER.....	21
FIGUR 3.10	KORRELATIONEN MELLAN ANDELEN KVINNOR I PARLAMENTET OCH ETT LANDS DOMINERANDE RELIGION.....	22
FIGUR 4.1	LÄNDER SOM ANVÄNDER SIG AV NÅGON FORM AV KÖNSKVOTERINGAR I AFRIKA.....	25

1 Inledning

Ingenstans i världen har antalet kvinnliga politiska representanter ökat så fort under de senaste årtiondena som i de afrikanska länderna söder om Sahara. Den största ökningen kom mellan 1990 och 2003 då antalet platser som innehades av kvinnor i de nationella parlamenten gick från 8 procent till 14,3 procent. (Tripp 2004:72) Bland de 21 främsta länderna i världen med högst kvinnorepresentation i sitt nationella parlament så återfinns idag sex afrikanska länder, Rwanda, Moçambique, Uganda, Burundi, Sydafrika och Tanzania. Alla dess länder har minst 30 procent kvinnliga representanter i sina respektive parlament. Rwanda är till och med det land i världen med störst andel kvinnor i sitt parlament med 48,8 procent följt av Sverige med 47,3 procent kvinnor i riksdagen (IPU 2008-06-30). Det finns även ett stort antal länder som har en väldigt låg andel kvinnor i sina parlament och ett antal parlament i världen består enbart av män, däribland de politiska församlingarna i Oman, Qatar och Saudi Arabien. (IPU 2008-06-30).

Parlamentens sammansättning med avseende på kön varierar kraftigt mellan världens länder. En sak har dock alla länder gemensamt: Andelen män i parlamentet har hittills *alltid* varit högre än andelen kvinnor. (Wide 2006:1)

1.1 Bakgrund

Kvinnors politiska representation ser väldigt olika ut i parlamenten i världens länder och det detta har bidragit till ett stort intresse bland världens forskare, såväl inom statsvetenskap som inom andra samhällsvetenskapliga ämnen. Förklaringsfaktorerna till variationen i kvinnors politiska representation är skiftande och ibland till och med paradoxala. (Wide 2006:83) Vilket bidragit till en relativt omfattande kvantitativa statsvetenskapliga forskningen inom området.

När det gäller forskning om kvinnors politiska representation i nationella parlament så finns det bara ett fåtal studier som innefattar ett stort antal länder såsom exempelvis Andrew Reynolds studie "Women in the Legislatures and executives of the World: Knocking at the Highest Glass ceiling" (1999), Lane Kenworthy och Melissa Malamis "Gender Inequality in Political Representation: A Worldwide Comparative Analysis" (1999) och Jessika Wides avhandling "Kvinnors Politiska Representation i ett Jämförande Perspektiv – Nationell och Lokal Nivå" (2006). Många av de andra studierna som gjorts baserar sig istället i stor utsträckning på ett urval länder. Några av studierna som säger sig vara totalundersökningar har uteslutit länder som avviker för mycket från det generella mönstret, för att på så sätt göra länderna i undersökningen mer homogena och därmed möjliggöra för en teoretisk förklaringsmodell som är relevant och

meningsfull. (Wide 2006:83f) Främst har forskningen på kvinnors politiska representation i världen fokuserat på rika industrialiserade länder i västvärlden (Kenworthy & Malami 1999:236). Detta på grund av att det är smått problematiskt att inkludera världens fattiga länder i en omfattande studie då dessa länder i många aspekter är så väsensskild från de industrialiserade länderna. Matland menar att de förklaringsmodeller som används för att förklara situationen i den industrialiserade världen inte är applicerbara på länderna i tredje världen. Detta efter att han i sin forskning testat samma förklaringsfaktorer på ett antal industrialiserade demokratier och ett antal demokratier i tredje världen. De studier som belyser kvinnors politiska representation i tredje världen är framförallt fallstudier där situationen i enskilda länder varit det grundläggande. (Matland 1998:109ff) 2004 gjorde Yoon en studie som innefattade 22 demokratier i Afrika. "Expanding Women's Legislative Representation in Sub-Saharan Africa", vilket är en av väldigt få studier med enbart fokus på länder i tredje världen (Wide 2006:84). Men med tanke på att det i Afrika finns över 50 länder så kan inte urvalet i Yoons studie anses vara representativt för situationen i hela Afrika.

Det finns med andra ord en påtaglig brist på kvantitativ forskning som belyser kvinnors representation i nationella parlament i världens fattigaste länder. Något som av vissa forskare anses förödande då det generellt sett är i de fattigaste länderna som konsekvenserna av kvinnors politiska underrepresentation slår som hårdast. Detta resonemang bygger på att det anses finnas ett samband mellan en hög andel fattiga kvinnor och en låg andel kvinnliga representanter i ett lands parlament. Och så länge kvinnorna inte har möjligheten att påverka de statliga finanserna så kommer de att förbli marginaliserade och underrepresenterade även inom politiken. (Wide 2000:2)

1.2 Syfte och problemformulering

Kvinnors politiska underrepresentation är inget nytt fenomen. Även om det i flera av världens parlament börjar bli en jämnare könsfördelning så är det långt kvar innan det ser ut på detta sätt i alla världens politiska församlingar. Det finns en mängd faktorer som enligt tidigare forskning anses kunna påverka kvinnorepresentationen i parlamentet. I denna uppsats kommer fokus ligga på kvinnorepresentation i nationella parlament i de afrikanska länderna. Valet att i studien undersöka situationen i just Afrika baserar sig på att det finns ett underskott av forskning som berör underrepresentationen av kvinnor i nationella parlament i världens fattigaste länder. Men framförallt så har flera av länderna i Afrika på senare år uppvisat en lavinartad ökning av andelen kvinnor i sina nationella parlament, vilket jag menar gör kontinenten synnerligen intressant att undersöka (IPU 2008-06-30).

Huvudsyftet med uppsatsen är mer konkret att undersöka om existerande teorier gällande kvinnorepresentation är applicerbara även på den afrikanska kontexten. I analysen av kvinnors politiska representation kommer jag att testa hypotesen om att det inte är möjligt att applicera teorier som bygger på

västerländska förhållanden på situationen i Afrika när det kommer till kvinnors politiska representation. Med denna hypotes i åtanke har jag formulerat följande frågeställning:

- Vilka faktorer påverkar andelen kvinnliga politiker i de nationella parlamenten i Afrika?

Jag är medveten om att kartläggningen av vilka faktorer som påverkar kvinnors politiska representation är förenat med viss problematik. Bland annat så finns det en begränsning i materialet, även om jag valt att använda mig av olika statistiska källor, vilket medför att det inte alltid är möjligt att fastställa i vilken riktning de olika faktorerna påverkar varandra. Jag kommer därför i uppsatsen att snarare tala om förekomsten av samband än om förklaringsmodeller då det sistnämnda kräver en större och mer omfattande undersökning än vad materialet ger möjlighet till.

1.3 Metod

Att jämföra länder är naturlig metod inom statsvetenskapen då vissa fenomen, som i denna uppsats – en nations parlamentariska könssammansättning – bara finns på nationell nivå (Lundquist 1993:102). I denna uppsats avser jag att testa min hypotes genom en nationsövergripande statistisk analys där jag har för avsikt att undersöka om rådande teorier är möjligt att applicera på en afrikansk kontext. Mer specifikt kommer jag att utgå ifrån tidigare kvantitativa studier som framförallt använt sig av strukturella förklaringsfaktorer så som ett antal kulturella, socioekonomiska och politiska faktorer för att försöka förklara variationen i kvinnorepresentation. (Esaiasson et al 2007:42) Den kvantitativa analysen har till syfte att genom att förklara skillnaderna i den beroende variabeln – kvinnors politiska representation i de afrikanska parlamenten – visa på generella mönster (Wide 2006:52). Det är främst i den kvantitativa analysen med ett stort antal analysenheter som det dessutom är möjligt att testa styrkan i sambanden mellan variablerna (Esaiasson et al 2007:83f). En kvantitativ analys är dock inte lika djuplodad som en kvalitativ fallstudie i många avseenden är med bara ett eller ett fåtal fall (Lundquist 1993:105). Men då jag hoppas på att finna generella förklaringar till de skillnader som finns i Afrika samt att undersöka att vilka faktorer som kan säga ha ett samband med kvinnors politiska representation i samtliga 53 länder i Afrika, så anser jag att den kvantitativa metoden är den mest lämpliga att använda sig av i denna uppsats. Jackman menar att den statistiska analysen är ett mäktigt verktyg när det kommer till komparativa politiska studier men samtidigt har metoden fått utstå mycket kritik och skepticism. Främst handlar kritiken om svårigheten att dra några kausala slutsatser utifrån resultatet, framförallt då det är svårt att fastställa ett direkt orsakssamband. Kritiken handlar också om att en statistik analys fokuserar alldeles för lite på den aktuella kontexten, vilket i sin tur bidrar till att de fall som sticker ut från mängden

ignoreras. (Jackman 1985:162f) Just detta kan vi se i de tidigare studier som gjorts om kvinnors politiska representation, att vissa länder uteslutits för att de inte passar in i de teoretiska förklaringsmodellerna då de är för säregna. Jag menar att det är den del i den kvantitativa forskningen och dess försök att finna generella förklaringar till specifika fenomen och företeelser. Det är dock viktigt att vara medveten om att resultatet påverkas av de studieobjekt som man väljer att inkludera eller exkludera ur studien.

Denna uppsats är en totalundersökning då jag valt att inkludera samtliga 53 afrikanska länder i studien. Detta är givetvis inte helt oproblematiskt bland annat då det på den afrikanska kontinenten finns områden som själva anser sig som självständiga men som ännu inte fått något erkännande från omvärlden. Republiken Somaliland ligger i norra Somalia och 1991 så bröt sig Somaliland fri från Somalia och förklarade sig självständigt. Denna självständighet är dock inte erkänd av omvärlden och därför betraktas Somaliland i denna uppsats som en del av Somalia. (Hansen & Bradbury 2007:461) Västsahara söder om Marocko betraktas i denna uppsats som en del av Marocko. Västsahara är ursprungligen en gammal spansk koloni. Men när spanjorerna hade lämnade landet 1975 så ockuperade istället Marocko landet som i dag av FN anses vara ett "icke självstyrande område". (Theofilopoulou 2006:2f) Länderna på afrikanska kontinenten är dessutom långt ifrån lika homogena som länderna i västvärlden är, men samtidigt är det just detta som gör studien intressant och betydelsefull att genomföra.

Den kvantitativa metod som kommer att användas i uppsatsen är främst bivariat korrelation. "I bivariat analys studerar vi sambandet eller samvariationen (korrelationen) mellan två variabler, och den eventuella orsaksrelation denna kan avspegla" (Djurfeldt et al 2003:143). I den bivariata korrelationsanalysen använder jag mig av Pearsons korrelationskoefficient (r) för att fastställa om det finns ett samband mellan den beroende och den oberoende variabeln och styrkan i detta samband. Saknas samband blir $r = 0$. Ju starkare samband, desto mer närmar sig koefficienten $+ 1$ eller $- 1$. För fullständiga samband är $r = \pm 1$. Jag använder mig även av sambandsmåttet eta och eta² i den bivariata korrelationsanalysen vid en jämförelse av medelvärden. Eta varierar mellan 0 och 1, där värden nära 1 anger att det finns ett starkt samband, medan värden nära 0 innebär att samband saknas. Eta² får vi fram om man kvadrerar eta, och liksom eta så varierar eta² mellan 0 och 1. Detta mått fastställer hur mycket av variationen i y-variabeln (den beroende) som kan sägas förklaras av x-variabeln (den oberoende variabeln). (Ibid 2003:158ff)

De statistiska analyserna i uppsatsen har genomförts med hjälp av statistikdatabasprogrammet Statistical Package and Social Science (SPSS), för att undersöka eventuella korrelationer mellan variablerna i studien. Analyserna illustreras med hjälp av stapeldiagram, spridningsdiagram och tabeller. Dessutom har jag valt att synliggöra vissa faktorer med hjälp av kartor skapade i ArcGIS då jag anser att dessa ger läsaren en bättre förståelse för de rumsliga mönstren som finns i Afrika.

1.3.1 Studiens utgångspunkt

Med utgångspunkt i tidigare forskning så kan konstateras att det finns ett stort antal faktorer som, beroende av studiens syfte och fokus, kan sägas påverka kvinnors politiska representation. Främst är det olika slags politiska, socioekonomiska och kulturella faktorer som forskarna menar har betydelse för kvinnorepresentationen. Vissa av undersökningarna har även resulterat i att inga permanenta samband kan styrkas mellan de olika variablerna (Wide 2006:84). Utifrån tidigare genomförda studier så har jag valt att åskådliggöra den inledande undersökningen i denna uppsats enligt figur 1.1.

Den beroende variabeln i studien är andelen kvinnor i de nationella parlamenten i länderna i Afrika och denna kommer undersökas i förhållande till elva oberoende variabler. Det är med hjälp av de oberoende variablerna som jag hoppas kunna förklara variationen hos den beroende variabeln och på så sätt testa studiens hypotes (Esaiasson et al 2007:54). Den beroende variabeln varierar mellan 2 och 49 procent. I vissa av länderna i undersökningen finns bara en politisk församling, men i de länder med både ett över- och ett underhus, så är det andelen kvinnliga politiker i underhuset som i denna uppsats används som beroende variabel. De elva oberoende variablerna beskrivs närmare i bilaga 1.

Figur 1.1 Studiens utgångspunkt.

BEROENDE VARIABEL	OBEROENDE VARIABLER		
Andel kvinnor i de nationella parlamenten i Afrika efter det senaste valet	<i>Politiska</i>	<i>Socioekonomiska</i>	<i>Kulturella</i>
	Demokratisk utveckling	Socioekonomisk utveckling	Religion
	Valsystem	Förvärvsarbete	
	Politisk typologi	Läskunnighet	
	År för införande av kvinnlig rösträtt	Utbildning	
		Fertilitetsnivå	
	Livslängdsförväntan		

1.4 Material

Uppsatsen grundar sig i huvudsak på kvantitativt material i form av statistik som samlats in och bearbetats av andra. Statistiken har främst hämtats från länderdatabasen, *Länder06*, framtagen av Leif Johansson vid Statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet. Denna statistik har även i vissa fall

kompletterats med statistik från internationella organisationer såsom International Institut for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), Inter-Parliamentary Union (IPU) och från Förenade Nationerna (FN). Kompletteringar av statistiken har gjorts för att viss relevant statistik för uppsatsen har saknats i *Länder06* samt för att uppdatera statistiken då det har ansetts angeläget att använda en så aktuell statistik som möjligt. Samtidigt är det begränsningarna i statistiken som har avgränsat studien till dess aktuella form. Statistik om de industrialiserade länderna i världen är relativt lätt att hitta medan statistik om länderna i Afrika är mer problematisk att finna. På grund av detta används i vissa fall äldre statistik för att studien ska vara genomförbar och antalet bortfall inte ska vara för stort. De statistiska källorna som använts i uppsatsen anses vara trovärdiga och håller hög kvalitet då statistiken som används, även den i *Länder06*, kommer från världsomfattande källor som ombesörjer hela världen med statistik.

Det kvalitativa materialet som använts i uppsatsen består främst av tidigare forskning, både omfattande studier i form av avhandlingar och dylikt samt kortare vetenskapliga artiklar. När det kommer till forskning om kvinnors politiska representation har ett flertal olika källor använts, detta på grund av att forskningen inom området redovisar väldigt olika resultat, ibland rent motsägelsefullt. Att bara fokusera på forskning som redovisar ett visst resultat hade därför skapat en felaktig bild av den kvantitativa forskningen om kvinnors politiska representation. Jag anser även att det kvalitativa materialet har tillgodosett mitt behov av information.

1.5 Disposition

I nästkommande kapitel belyses de faktorer som i tidigare studier ansetts påverka kvinnors politiska representation i världens parlament. Dessutom synliggörs resultaten från tidigare forskning inom området. Detta följs av ett analytiskt kapitel då dessa faktorer korrelerar till den beroende variabeln testats. Sist i kapitlet diskuteras studiens resultat och vilka slutsatser som kan dras av studien samt hur dessa resultat passar in i de teoretiska förklaringsmodeller som finns gällande kvinnors politiska representation idag. I uppsatsen allra sista kapitel diskuteras lite kortfattat de vilka andra faktorer som kan tänkas påverka skillnaderna i kvinnors politiska representation i Afrika och dessutom ges några förslag på fortsatta studier inom området.

2 Kvinnors politiska representation

Kvinnors politiska representation i de nationella parlamenten påverkas, enligt tidigare forskning, av ett antal olika faktorer. Kenworthy och Malami menar att de studier som tidigare gjorts om kvinnors politiska representation med västvärldens länder som studieobjekt främst lyfter fram betydelsen av politiska faktorer som förklaring till de skillnader som råder. De socioekonomiska och kulturella faktorerna har i viss mån också tagits i beaktande men inte ansetts lika centrala som de politiska för att förklara kvinnors politiska representation. (Kenworthy & Malami 1999:236) Även om det råder skilda meningar om vilka faktorer som är de mest betydelsefulla för kvinnors politiska representation, så finns det i alla fall idag en enighet bland forskarna att det är viktigt att inkludera teorier som innefattar både politiska, socioekonomisk och kulturella faktorer för att vi ska kunna förstå variationen i kvinnors politiska representation i världen (Wide 2000:3). De förklaringsmodeller som främst används i de kvantitativa studierna för att förklara variationen i kvinnors politiska representation är systemorienterade modeller. Detta anses av vissa forskare vara otillräckligt, och istället förespråkas ett större aktörsperspektiv. (Wängnerud 1999:21f) Kritiken till trots så har jag valt att i denna uppsats fokusera på de strukturella faktorerna som uppges påverka kvinnors politiska representation i nationella parlament. I detta kapitel kommer ett antal strukturella faktorer att belysas, både de som jag avser att använda i min analys samt några ytterligare för att på detta sätt visa på den variation av variabler som används i liknande studier.

2.1 Politiska faktorer

Stor del av de tidigare kvantitativa studierna som belyser andelen kvinnliga politiker i de nationella parlamenten i världen har fokuserat på politiska faktorer som förklaring till vad som orsakar de skillnader som råder (Kenworthy & Malami 1999:237). Att förändra de politiska institutionerna anses därför av många som det mest effektiva sättet för att få den kvinnliga politiska representationen ska öka. Detta då studier visar att de politiska spelreglerna är de primära anledningarna till skillnaderna i kvinnors politiska representation mellan länder som är relativt homogena. (Norris & Inglehart 2001:130)

2.1.1 Valsystem

Valsystemets utformning är en faktor som i flertalet tidigare kvantitativa studier lyfts fram som en av de mest avgörande faktorerna för kvinnors politiska

representation. Ett proportionellt valsystem anses vara mer gynnsamt för kvinnor än ett majoritetsvals system (Norris & Inglehart 2001:130). I ett proportionellt vals system så röstar medborgarna på ett parti snarare än på en individuell kandidat. (Paxton 1997:445) Partier nominerar mer troligt kvinnliga representanter då detta är nödvändigt för att partiet ska tilltala så många väljare som möjligt. I en enmansvalkrets nomineras den som av partiet anses vara en framgångsrik kandidat, vilket i de flesta fall är en man då den generella uppfattningen är att väljarna snarare röstar på en manlig än en kvinnlig kandidat (Wide 2006:104). I ett vals system där röster läggs på individuella kandidater spelar attityderna gentemot kvinnor således en mycket större roll. Det finns dock ett fåtal studier vars resultat säger motsatsen, det vill säga att ett lands vals system inte har någon betydelse för kvinnors politiska representation. (Kenworthy & Malami 1999:237) Matland i sin tur framhåller i sin studie att vals systemet har betydelse, men bara för den politiska kvinnorepresentationen i världens industrialiserade länder och inte alls för länderna i tredje världen (Maland 1998:117). Detta motsätter sig dock Kenworthy och Malami som i sin studie menar att vals systemets struktur har betydelse för så väl rika som för fattiga länder. Att det finns något direkt samband mellan vals system och kvinnlig politisk representation menar Wide inte alltid är fallet. Ett vals system är mestadels utformat enligt en viss kulturs sociala och politiska seder, vilket innebär det snarare är den politiska och sociala kulturen som påverkar kvinnors politiska representation snarare än vals systemet som sådant. (Wide 2006:105) Dessutom spelar antalet platser i ett parlament roll för den kvinnliga representationen menar Kenworthy och Malami. Om antalet platser är få så spelar identiteten på den politiska representanten en större roll än om antalet platser är fler. Med andra ord så missgynnas kvinnor i länder med få parlamentsplatser. (Kenworthy & Malami 2001:238) Kvinnorepresentationen påverkas även av antalet partier i ett parlament. Få större partier bidrar till en högre kvinnorepresentation då det är mer sannolikt att partier med stor representation i ett parlament nominerar kvinnor till vissa av sina platser, medan konkurrensen om platserna i parlamentet är större bland mindre parti vilket gör att de mår mer om sina mandat och inte är lika villiga att nominera en kvinna. (Wide 2006:105) Nystartade partier ”tenderar dels att vara mer positiva till att engagera och nominera tidigare underrepresenterade grupper i politiken, dels prioritera postmateriella värderingar, som jämställdhet” (ibid 2006:105), vilket talar emot resonemanget om att större partier är mer kvinnovänliga.

2.1.2 Politisk typologi och demokratisk utveckling

Graden av demokratisk utveckling är en faktor som enligt vissa studier påverkar kvinnors politiska representation. Detta då demokratiska samhällen förutsätts förespråka politiska och civila rättigheter, däribland kvinnlig rösträtt och möjlighet för kvinnor att ställa upp som politiska representanter (Norris & Inglehart 2001:130) Detta innebär att det i en demokratisk stat finns färre hinder för en kvinna att delta i politiken. Samtidigt behöver inte kvinnor i ett icke-demokratiskt system genomgå en valprocess för att erhålla en politisk position,

vilket annars kan vara ett hinder i en demokratisk stat (Paxton 1997:445). Norris och Inglehart menar att andelen kvinnliga politiker i icke-demokratiska parlament kan vara hög med det innebär inte nödvändigtvis att kvinnorna har någon makt över de politiska besluten. Utan den höga andelen kvinnliga politiker är mer ett spel för galleriet för att visa omvärlden hur jämställd landet är. (Norris & Inglehart 2001:130)

2.1.3 Kvinnlig rösträtt och kvinnors valbarhet

Allmän rösträtt för kvinnor och kvinnors valbarhet till ett lands politiska församlingar har i de flesta länder införts vid samma tillfälle. I västvärlden var det vanligt att männen först erhöll rösträtt och att kvinnorna fick möjlighet att gå till val och rösta flera år senare. I många länder i tredje världen som kolonialiserats eller bland nya stater är det vanligast att rösträtt infördes samtidigt för båda könen. (Wide 2006:65) Att kvinnor har möjlighet att kandidera i politiska val är en förutsättning för kvinnlig politisk representation. När kvinnor väl fick kandidera i ett val så valdes de också in i de politiska församlingarna. Ju längre kvinnor har haft rösträtt, ju större är antalet röstande kvinnor och desto större framsteg antas kvinnorna ha gjort på den politiska arenan (Kenworthy & Malami 2001:239). Detta då kvinnor i högre grad än män tenderar att rösta på kvinnliga politiker. Året när kvinnlig rösträtt infördes visar även på ett lands attityd gentemot kvinnliga politiker då de i länder som först införde kvinnligrösträtt har en större tradition av kvinnliga politiker och väljare. (Wide 2000:6)

2.2 Socioekonomiska faktorer

Women's progress in attaining political power surely depends, at least in part, on the degree of progress they have made outside politics (Kenworthy & Malami 2001:239).

Socioekonomiska faktorer synliggör i flera avseenden vilka attityder som finns gentemot kvinnor och kvinnlig politisk representation. Genom att bland annat belysa kvinnors förvärvsfrekvens och utbildningsnivå kan man mäta kvinnors socioekonomiska villkor (Wide 2006:96f).

2.2.1 Socioekonomisk utveckling

Socioekonomisk utveckling uppges i några av de tidigare studierna vara nära sammankopplat till andelen kvinnliga parlamentsledamöter i ett land. I de samhällen där kvinnan civilt har en ofördelaktig position så har de inte tillräckligt med resurser för att skaffa sig politisk makt.

In developing societies, women may find it difficult to break into electoral office because they are generally disadvantaged by poor childcare, low literacy, inadequate health care, and poverty. (Norris & Inglehart 2001:129)

Mindre tillgång till utbildning och förvärvsarbete, innebär således generellt sett mindre tillgång till den politiska arenan. (Paxton 1997:444) En modernisering och industrialisering av samhället skapar bättre förutsättningar för kvinna att börja förvärvsarbete och att utbilda sig. När kvinnor får bättre ekonomiska förutsättningar så leder det till ökat politiskt inflytande och således större jämställdhet. (Norris & Inglehart 2001:129) Dock ska man vara medveten om att denna moderniseringsprocess inte ens startat i hälften av världens länder ännu.

2.2.2 Andra socioekonomiska faktorer

De tre socioekonomiska faktorerna: förvärvsarbete, läskunnighet och utbildning kan ses som tecken på den rådande attityden gentemot kvinnan i samhället och därmed även attityden gällande kvinnors politiska deltagande. Sen menar att det finns tydliga tendenser att kvinnligt arbete utanför hemmet och därmed möjligheten att själv tjäna pengar i allra högsta grad påverkar en kvinnas status och sociala ställning i samhället samt i hemmet (Sen 2002:270). Förvärvsarbetande kvinnor tenderar att vara mer politiskt aktiva i jämförelse med kvinnor som inte förvärvsarbetar. Detta förklaras med att arbete utanför hemmet bidrar till ökat självförtroende och ett större oberoende. (Kenwothy & Malami 2001:240) Färre förvärvsarbetande kvinnor i ett land antyder att kvinnan är mer bunden till den privata sfären, vilket gör ett politiskt deltagande svårare (Paxton 1997:447). Även valdeltagandet bland förvärvsarbetande kvinnor är högre än bland icke-förvärvsarbetande och kvinnor tenderar att lägga sin röst på kvinnor i större utsträckning än vad männen gör, vilket bidrar till en större andel kvinnliga politiska representanter (Wide 2000:4). Utbildningsnivån och läskunnigheten påverkar på samma sätt kvinnors politiska representation som förvärvsarbete. ”Genom ökad utbildning ökar andelen kvinnor som känner kvalificerade och motiverade att engagera sig politiskt samtidigt som kvinnors valdeltagande stiger” (Wide 2000:4). I ett land med låg andel utbildade kvinnor så är det större sannolikt att det även är färre kvinnliga representanter i politiken (Paxton 1997:448).

De två mer demografiska faktorerna fertilitetsnivå och livslängdsförväntan anses även de återspegla kvinnors ställning i samhället, närmare bestämt de normer och attityder till genus som finns i landet. Något som i sin tur kan sägas ha inverkan på förekomsten av kvinnor i parlamentet. Vad beträffar fertilitet så uppges att ju färre barn per kvinna, desto högre är graden av emancipation. Länder med hög fertilitet anses ha en mer traditionell syn på kvinnan och hennes roll som ansvarig för hem och barn. Vilket i sin tur begränsar hennes deltagande i det offentliga politiska livet. (Wide 2006:97) I samhällen där kvinnan har makt över sin egen sexualitet och där hon är aktiv inom arbetslivet föds också färre

barn, vilket tyder på att det existerar ett samband mellan synen på kvinnor och födelsetal (Jones 1994:103 & 137). Det finns en mängd faktorer som uppges påverka en människas livslängd. Exempelvis spelar fattigdom, sjukdomar, svält och likande företeelser en betydande roll för en människas överlevnad. Det som har konstaterats när det gäller en kvinnas förväntade livslängd är att om kvinnans livslängdsförväntan ligger på samma nivå som mannens eller under så är detta ett uttryck för hennes låga ställning i samhället. (Jones 1994:271)

2.3 Kulturella faktorer

Många av forskarna är eniga att politiska och socioekonomiska faktorer som förklaring på skillnaderna på kvinnors politiska representation i världen måste kompletteras med kulturella faktorer (Norris & Inglehart 2001:131). Kulturella faktorer speglar attityder gentemot kvinnor och de hinder som dessa attityder sätter upp för kvinnors deltagande i politiken. Dock är det väldigt svårt att hitta lämplig data som synliggör just dessa kulturella attityder (Wide 2006:100).

2.3.1 Religion

Tidigare forskning visar på att det finns en tendens att i länder där den dominerande religionen förespråkar och befäster traditionella könsroller och kopplas ihop med hierarki och auktoritärt styre är andelen kvinnor i parlamenten lägre, än i länder med en mer modern kvinnosyn (Kenworthy & Malami 1999:242ff, Norris & Inglehart 2001:132). Islam, katolicismen och den ortodoxa kristendomen anses alla vara religiösa inriktningar som befäster den traditionella synen på kvinnan, som främst hustru och mor. (Norris & Inglehart 2001:131) Detta indikerar att religionen har en väldigt stor påverkan på attityden gentemot kvinnor, och detta i sin tur påverkar kvinnors politiska representation (Wide 2006:100).

2.3.2 Andra kulturella faktorer

Kulturella likheter kan i många fall härledas till vissa geografiska regioner. På grund av detta har flera forskare i sin forskning delat in världen i kulturella regioner och i sina analyser använt sig av geografiska regionindelningar som baseras på kulturellsamarhörigheter. Om de politiska och socioekonomiska faktorerna är konstanta så uppges de kulturella skillnaderna ha betydelse för kvinnors politiska representation. (Kenworthy & Malami 1999:244) Wide menar dock att det är viktigt att inte överskatta de kulturella likheterna som finns inom de olika regionerna (Wide 2006:79f).

Ideologi och därmed synen på kvinnors roll i samhället anses vara en viktig kulturell faktor i analysen om kvinnors politiska representation. Samtidigt som

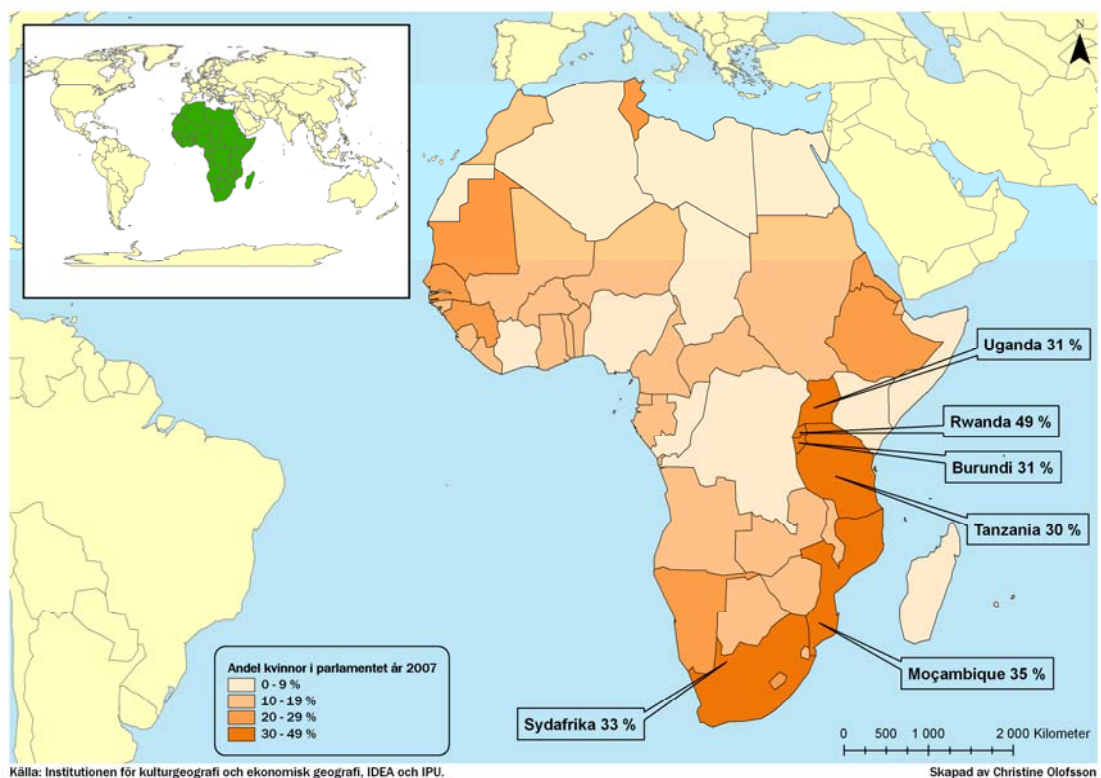
samhällets syn på kvinnans roll inom den offentliga sfären kan bidra till möjligheter för henne att delta i politiken så kan den också sätta hinder i vägen för detta. Ideologi och argument mot kvinnans politiska deltagande har skapat hinder för kvinnan att delta i politiken. (Paxton 1997:445f) Kenworthy och Malami menar att en mer liberalsyn på kvinnors roll i samhället genererar en större andel kvinnliga politiker. Även ett samhälle med mer jämställd kultur bidrar till en mer positiv miljö för kvinnors politiska representation. (Kenworthy & Malami 1999:241) Det är väldigt få forskare som försökt att mäta ideologi empiriskt mycket på grund av att det har saknats precisa måttssystem. Paxton och Kunovich hävdar dock bestämt att en genusideologi i allra högsta grad påverkar andelen kvinnor i parlamenten och att det finns ett robust samband mellan ideologi och kvinnors politiska representation (Paxton & Kunovich 2003:87f).

3 Situationen i Afrika

1960 var andelen kvinnliga politiska representanter i den afrikanska legislaturen blott en procent. Men sedan dess har den kvinnliga representationen ökat och de senaste åren kan man till och med tala om en lavinartad utveckling i vissa av de afrikanska länderna. (Ballington 2004:124) Idag innehas drygt 17 procent av alla parlamentariska mandat i Afrika av kvinnor (IPU 2008-08-10). Figur 3.1 synliggör kvinnors politiska representation i Afrika och där kan vi också se att sex av de 53 länderna på kontinenten har en kvinnorepresentation i sina respektive parlament på 30 procent eller mer. Det är just denna situation, skillnaderna i kvinnors politiska representation i Afrika, som nedan avses att analyseras utifrån en antal oberoende faktorer.

Figur 3.1 Kvinnors politiska representation i de afrikanska parlamenten.¹

¹ I bilaga 2 redovisas andelen kvinnor i samtliga afrikanska parlament.

3.1 Politiska faktorer

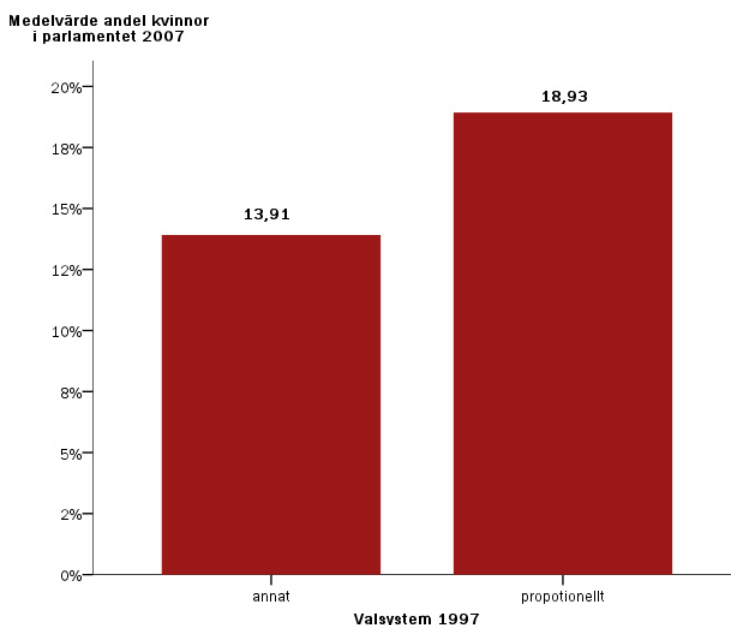
Enligt tidigare forskning spelar de politiska faktorerna en stor roll för kvinnors politiska representation. Jag har nedan genom bivariat korrelationsanalys undersökt hur fyra olika politiska faktorer påverkar kvinnors politiska representation i Afrika.

3.1.1 Valsystem

Flera tidigare afrikanska studier indikerar att valsystemet har en betydande roll för kvinnors politiska deltagande i Afrika. I regel så har afrikanska länder som använder sig av ett proportionerligt valsystem dubbelt så hög andel kvinnor i sina parlament jämfört med de länder som tillämpar majoritetsval (Ballington 2004:124). Lindbergs studie visar även den att ett proportionellt valsystem tenderar att gynna kvinnliga politiker medan ett valsystem som bygger på majoritetsval har en benägenhet att istället diskriminera kvinnliga representanter. (Lindberg 2003:35ff)

Figur 3.2 visar att kvinnorepresentationen i länder som tillämpar ett proportionellt valsystem är högre än i länder med en annan sorts valsystem. Men det bivariata sambandet mellan kvinnors politiska representation och ett lands valsystem är inte speciellt påtagligt när det appliceras på länderna i Afrika. Värdet på eta är i detta fall 0,326 vilket indikerar att det enbart finns ett väldigt litet samband mellan variablerna andelen kvinnliga parlamentsledamöter och typ av valsystem. Eta² har ett värde på 0,106 vilket innebär att valsystemet enbart förklarar drygt 10 procent av variationen i kvinnors politiska representation i länderna i Afrika.

Figur 3.2 Korrelation mellan andelen kvinnor i parlamentet och landets valsystem.

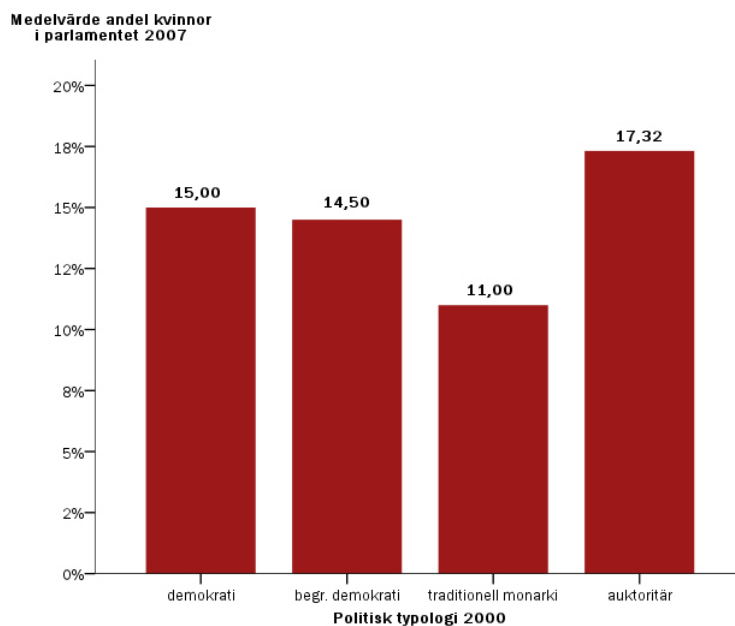
Detta talar med andra ord emot det resonemang som generellt finns gällande valsystemets stora betydelse för kvinnors politiska representation. Dock kan konstateras att ett proportionellt valsystem anses vara mer gynnsamt för kvinnor än ett majoritetsvals system även om det i Afrikas fall är relativt marginellt.

I sin studie *Women's Representation in National Legislatures: Developed and Developing Countries* kommer Matland fram till att valsystemet enbart har betydelse för kvinnorepresentationen i de industrialiserade länderna. När det kommer till länder i tredje världen så finns det inget signifikant samband mellan de två variablerna. (Matland 1997:117). Analysen om valsystemets betydelse för den afrikanska kvinnans politiska representation är således förenligt det resultat som även framkommit i Matlands studie.

3.1.2 Politisk typologi och demokratisk utveckling

Generellt sett antas demokratin främja kvinnors politiska representation eftersom en politisk församlings legitimitet bygger på ett antagande om att de folkvalda politikerna representerar landets befolkning. Ett parlament utan kvinnliga representanter skulle med andra ord undergräva ett parlamentets legitimitet. (Wide 2002:1ff) Detta resonemang är möjligt att applicera på länderna i Västeuropa och Nordamerika enligt resultatet från tidigare forskning, men det visar sig ha en väldigt ringa betydelse i Afrika. Enligt den statistiska analys som genomförts där ett lands politiska typologi satts i relation till förekomsten av kvinnor i parlament så antyder analysen att i Afrika har ett auktoritärt politiskt system större inverkan på kvinnors politiska representation än ett demokratiskt system, se figur 3.3.

Figur 3.3 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och ett lands politiska typologi.

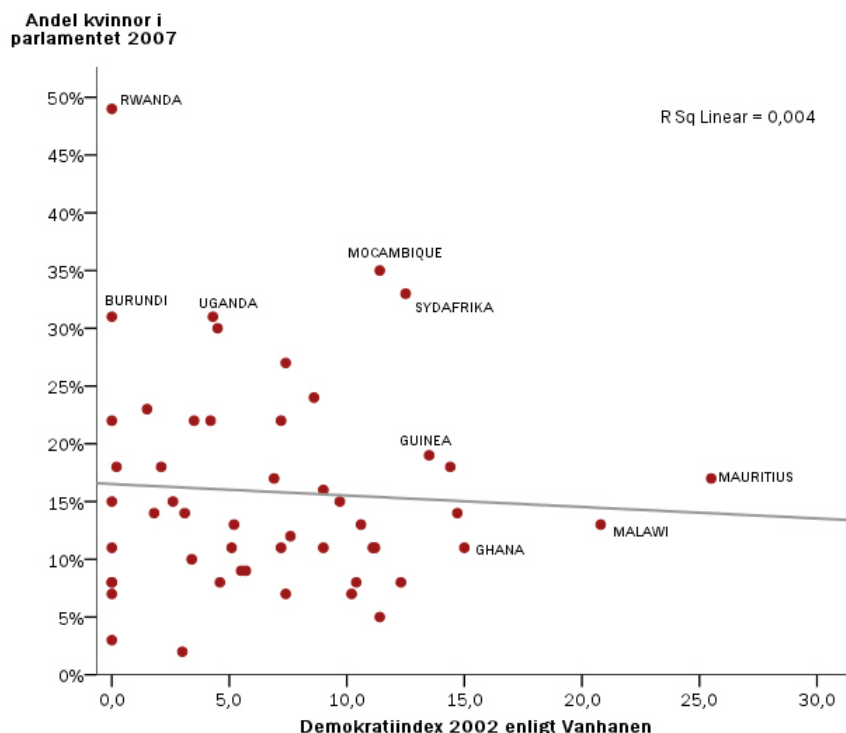
Ett lands politiska typologi visar sig dock inte ha något samband med kvinnors politiska representation i Afrika, då $\eta^2=0,166$. $\eta^2=0,028$ vilket innebär att ett lands politiska typologi enbart förklarar drygt tre procent av variationen i kvinnors politiska representation i Afrika.

Att auktoritära och totalitära politiska system är sämre för kvinnors politiska representation i jämförelse med demokratiska system menar Wide inte nödvändigtvis är fallet. Flera kommunistiska stater har uppvisat en positiv inställning till kvinnligt politiskt deltagande. (Wide 2002:5) I exempelvis Kuba så innehar kvinnorna i dagsläget 43,2 procent av platserna i landets parlament, vilket placerar landet på tredje plats bland länderna med störst andel kvinnliga politiska representanter i legislaturen (IPU 2008-08-10). Detta resonemang är dock inte tillämpligt på Afrika då förekomsten av kommunistiska stater där numera är mycket låg.

Politisk typologi är nära sammankopplat med ett lands demokratiska utveckling och då det inte fanns något samband mellan politisk typologi och kvinnors politiska representation så vill jag även testa den beroende variabeln mot ländernas demokratiska utveckling.

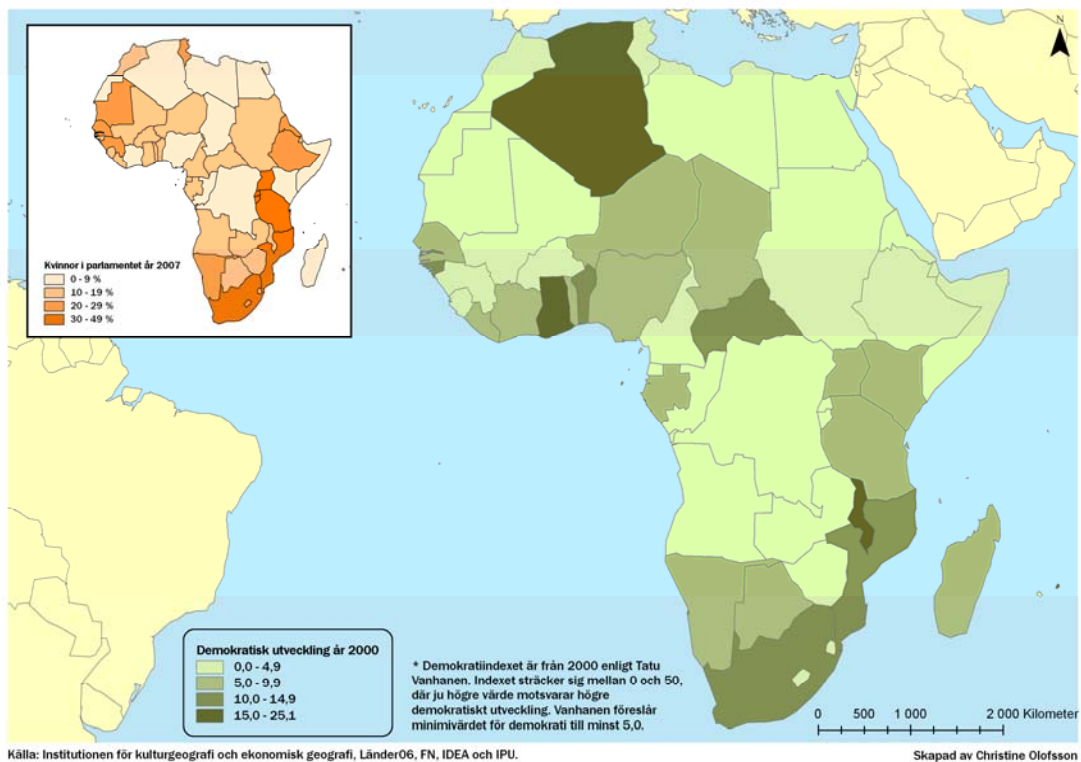
I Afrikas fall visar det sig att den demokratiska utvecklingen, uppmätt genom tillämpandet av Vanhanens demokratiindex, nästan helt saknar samband med andelen kvinnor i nationella parlament. Dels så visar regressionslinjen att det varken finns något positivt eller negativt samband och dels så är Pearson's $r = -0,062$ (se figur 3.4).

Figur 3.4 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och ett lands demokratiska utveckling.

Synliggör vi förhållandet mellan de två variablerna, demokratisk utveckling och kvinnors politiska representation, på en karta så visar det sig att de rumsliga mönstren inte överensstämmer mellan de två olika kartorna i figur 3.5. Den mindre kartan synliggör kvinnors politiska representation medan den stora Afrikakartan visar den demokratiska utvecklingen på kontinenten. Bland annat syns här tydligt att länder som Rwanda och Burundi som är två av länder i Afrika med högst kvinnorepresentation, enligt Vanhanens demokratiindex inte ens anses vara demokratiska stater.

Figur 3.5 Den demokratiska utvecklingen i Afrika.

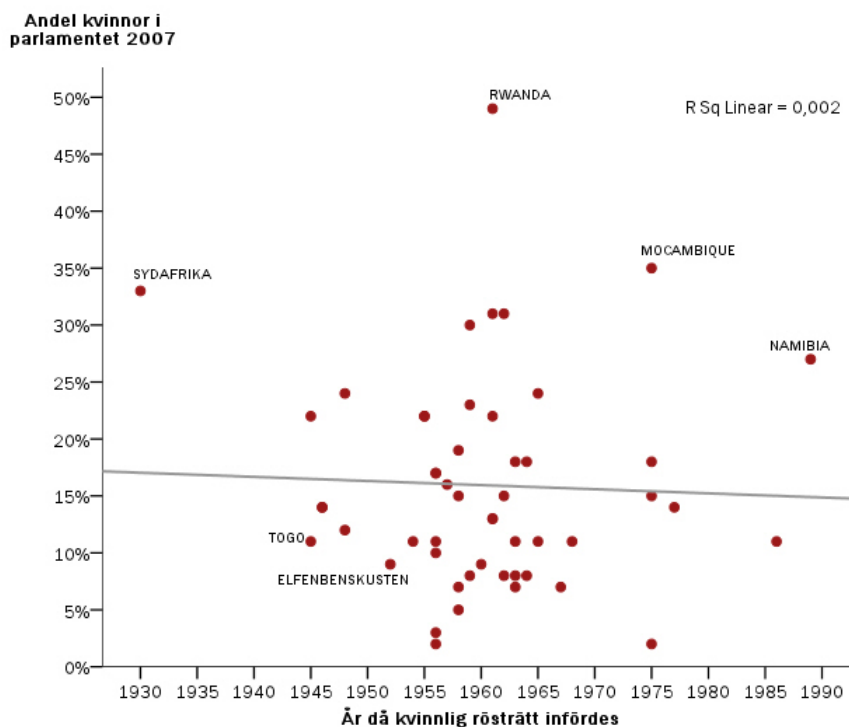

En förklaring som Paxton lyfter fram till att det inte finns något samband mellan demokratisk utveckling och kvinnors politiska representation är att kvinnor i icke-demokratiska länder inte nödvändigtvis behöver genomgå något val för att erhålla sin parlamentariska plats. Detta gör det möjligt att även länder som inte anses vara demokratiska kan ha en hög andel kvinnliga politiker på nationell nivå (Paxton 1997:445). Att det i en odemokratisk stat skulle finnas hinder för kvinnor att delta i politiken är ett resonemang som inte är hållbart i Afrika då analysen visar att den demokratiska utvecklingen inte har någon betydelse för kvinnors politiska representation.

3.1.3 Kvinnlig rösträtt

Tidigare studier visar att det finns ett tydligt samband mellan året då kvinnlig rösträtt infördes och andelen kvinnor i parlamentet. Ju längre kvinnorna har haft möjlighet att rösta, ju större andel kvinnliga politiker finns i landets parlament. Detta resonemang bygger på resultatet från flera studier med där länderna i västvärlden varit i fokus. Länder där männen fick rösträtt långt mycket tidigare än kvinnorna. Dessa tankegångar är inte riktigt tillämpbara på Afrika av den enkla anledningen att här fick kvinnorna och männen rösträtt samtidigt, i regel i samband med ländernas självständighet. Figur 3.6 visar också att de robusta samband som påvisats i tidigare studier inte går att finna i Afrika. Det finns inte ens ett litet samband mellan de två variablerna, andelen kvinnliga parlamentsledamöter och år då kvinnlig rösträtt infördes, vilket bara Pearson´s $r = -0,040$ bekräftar.

Figur 3.6 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och år då kvinnlig rösträtt infördes.

3.2 Socioekonomiska faktorer

Wide menar att det finns en hel del paradoxala resultat inom forskningen när det kommer till sambandet mellan kvinnors socioekonomiska ställnings och kvinnorepresentationen. Å ena sidan så betonar tidigare studier vissa faktorer

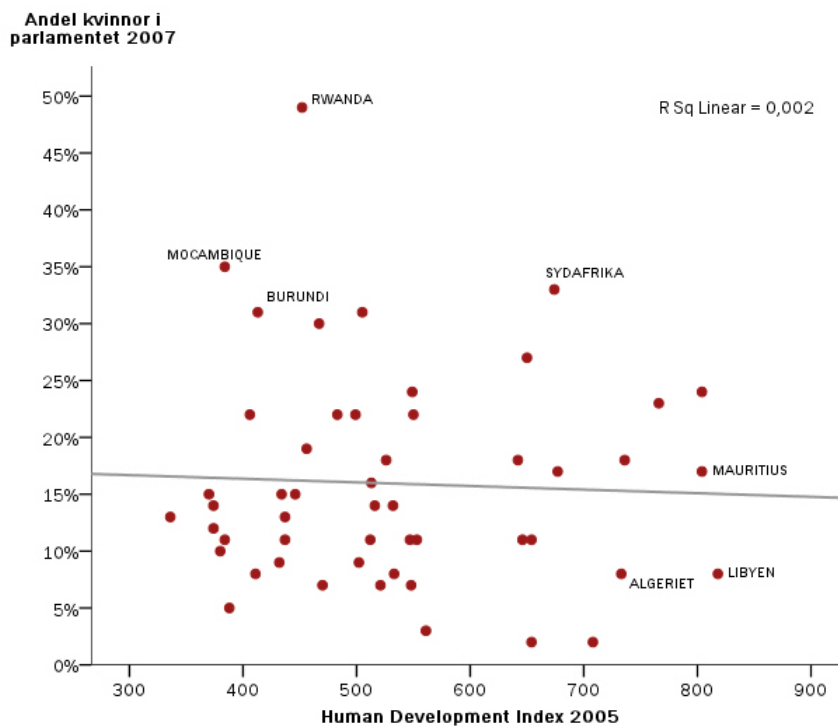
betydelse för kvinnors politiska representation, medan andra studier visar på att samma faktorer inte påvisar något som helst samband med kvinnorepresentationen. (Wide 2000:4f) Jag kommer nedan att analysera sex olika socioekonomiska faktorer påverkan på kvinnors politiska representation.

3.2.1 Socioekonomisk utveckling

För att undersöka om socioekonomisk utveckling har någon inverkan på kvinnors politiska representation så användes Human Development Index (HDI) som mått på den socioekonomiska utvecklingen (Human Development Report 2007/2008). HDI beräknas utifrån tre olika indikationer; medellivslängd, läs- och skrivkunnighet och per capita-inkomst omräknad i lokal köpkraft. HDI sträcker sig mellan 0 och 1000. Ett högt värde indikerar en hög socioekonomisk utvecklingen medan ett lågt värde tyder på motsatsen. (Johansson 2006:32)

Den statistiska analysen visar att det i Afrika inte finns något samband mellan ett land socioekonomiska utvecklingsnivå och andelen kvinnliga politiker, se figur 3.7. Regressionslinjen sträckning visar att det inte finns något samband och även Pearson´s $r = -0,044$ befäster detta.

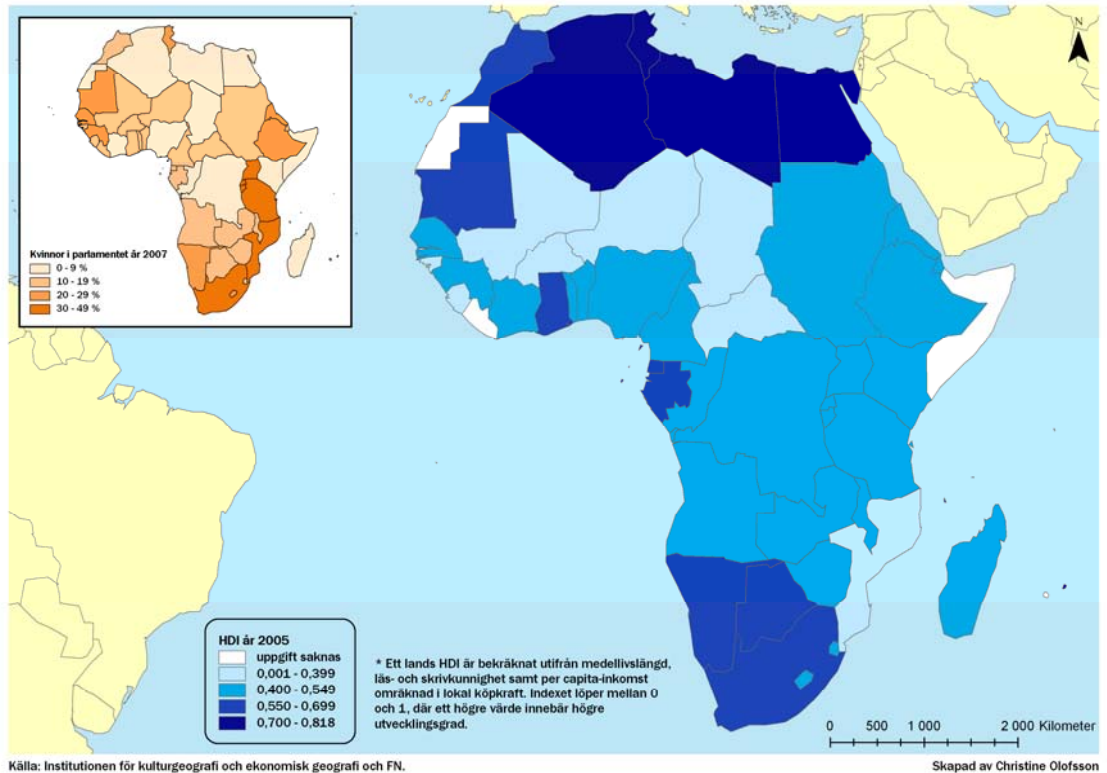
Figur 3.7 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och Human Development Index.

Synliggör vi istället dessa variabler på en karta så ser vi att det självklart inte heller råder något enhetligt rumsligt mönster mellan andelen kvinnor i parlamentet och ländernas utvecklingsnivå. Detta innebär att modernisering och industrialisering av ett land inte är en garant för en ökad kvinnlig politisk representation. Men samtidigt så visade analysen att det heller inte finns något negativt samband mellan de två variablerna.

Figur 3.8 Den socioekonomiska utvecklingen i Afrika.

3.2.2 Andra socioekonomiska faktorer

De övriga fem socioekonomiska faktorerna som i tidigare studier påvisat ett visst samband med kvinnors politiska representation är alla faktorer som kan sägas ha effekter på normer och attityder gentemot kvinnan i samhället och då även kvinnliga politiker.

De fem oberoende variabler som analyserats är: utbildning, läskunnighet, förvärvsarbete, fertilitetsnivå och livslängdsförväntan. De tre första variablerna har i tidigare forskning framställts som viktiga faktorer för kvinnors politiska representation. Analysen visar på att det finns en liten korrelation ($r=0,318$) mellan andelen ekonomiskt aktiva kvinnor, det vill säga förvärvsarbetande kvinnor, och andelen kvinnliga parlamentsledamöter (se figur 3.9). Detta lilla samband är anmärkningsvärt så till vida att tidigare studier visat att det funnits ett tydligt och starkt samband mellan förvärvsarbete och kvinnors politiska

representation. Samtidigt kan en kvinnas möjlighet till förvärvsarbete och utbildning kopplas till ett lands socioekonomiska utveckling och inte heller denna faktor visade sig ha ett samband med kvinnors politiska representation när det kommer till situationen i Afrika. En kvinnas utbildning i sin tur har väldigt liten betydelse för kvinnans politiska representation enligt analysen ($r=0,134$), liksom läskunnigheten ($r=0,223$).

De två sistnämnda variablerna, fertilitetsnivå och livslängdsförväntan, menar jag inte kan inte hanteras som direkta orsaksvariabler, utan de ska snarare ses som en effekt av de normer och attityder till kvinnans ställning i samhället. Vilket i sin tur sannolikt borde ha en påtaglig effekt på det kvinnliga politiska deltagandet. Analysen avslöjar dock att inte heller dessa variabler har något påtagligt samband med kvinnors politiska representation, se figur 3.9.

Figur 3.9 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och fem socioekonomiska variabler.²

	% kvinnor i parlamentet 2007
% kvinnor i parlamentet 2007	1
Förväntad livslängd för kvinnor	-,189
Fruktsamhetstalet per kvinna	,027
% läskunniga kvinnor 2003	,223
% i utbildn vid grundsk, gym o univ	,134
% ekonomiskt aktiva kv (15-) 2003	,318*

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

3.3 Religion

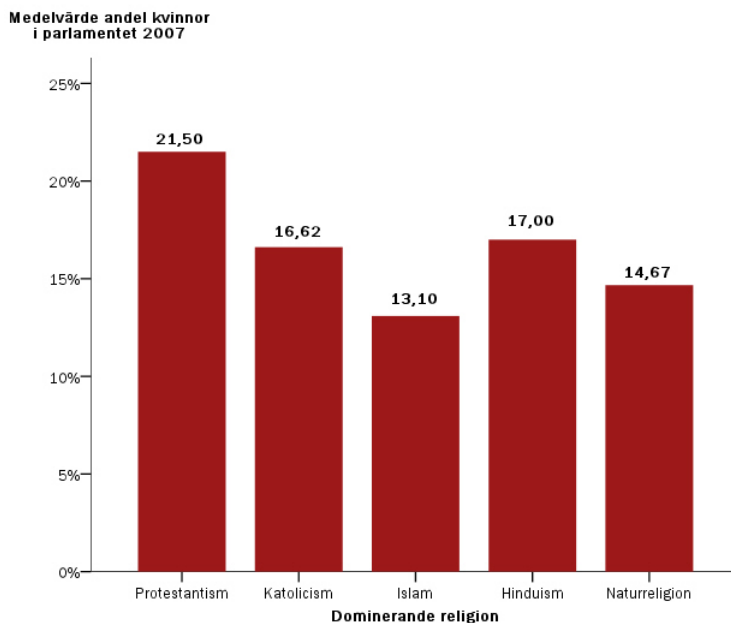
Religionen som variabel bör, precis som många andra sociala och kulturella normer, betraktas som något som har återverkningar på många av de faktorer som analyserats i förhållande till kvinnors politiska representation i denna uppsats. Religionen kan betraktas som en underliggande variabel som har effekt även på de flesta av de andra variablerna som använts i denna uppsats och som även de givetvis i sin tur samverkar med varandra i olika utsträckning.

---

² Variablerna förväntad livslängd för kvinnor och % i utbildning vid grundskola, gymnasium och universitet är alla hämtade från år 2003. Fruktsamhetstalet per kvinna är från 1995-2000. Samtliga variabler härstammar från *Länder06*.

Figur 3.10 åskådliggör i enlighet med tidigare studier att även i Afrika är protestantismen mer kvinnovänlig än exempelvis katolicismen och islam som båda har en mer traditionell kvinnoyn och där de stereotypa könsrollerna konserveras. Även om sambandet mellan religion och kvinnors politiska representation inte är starkt så indikerar $\eta^2=0,313$ att det finns ett visst samband mellan variablerna. $\eta^2=0,098$ vilket visar på att drygt 10 procent av variationen i kvinnors politiska representation kan förklaras med hjälp av religionen.

Figur 3.10 Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlamentet och ett lands dominerande religion.

3.4 Diskussion om studiens resultat

Richard E. Matland hade rätt när han konstaterade att de förklaringsfaktorer som används för att förklara skillnaderna i kvinnors politiska representation i västvärlden inte kan förklara situationen i tredje världen (Matland 1998:109). Efter att ha undersökt elva olika variabler – politiska, socioekonomiska och kulturella – i denna uppsats så kan jag konstatera att ingen av variablerna visade sig ha en tydlig korrelation med andelen kvinnliga politiker i de nationella parlamenten i Afrika. Detta innebär således att hypotesen som jag ställde upp i inledningen av uppsatsen har beförästs, på bekostnad av forskningsfrågan. Den statistiska analysen som genomförts har inte kunnat svara på:

- Vilka faktorer påverkar andelen kvinnliga politiker i de nationella parlamenten i Afrika?

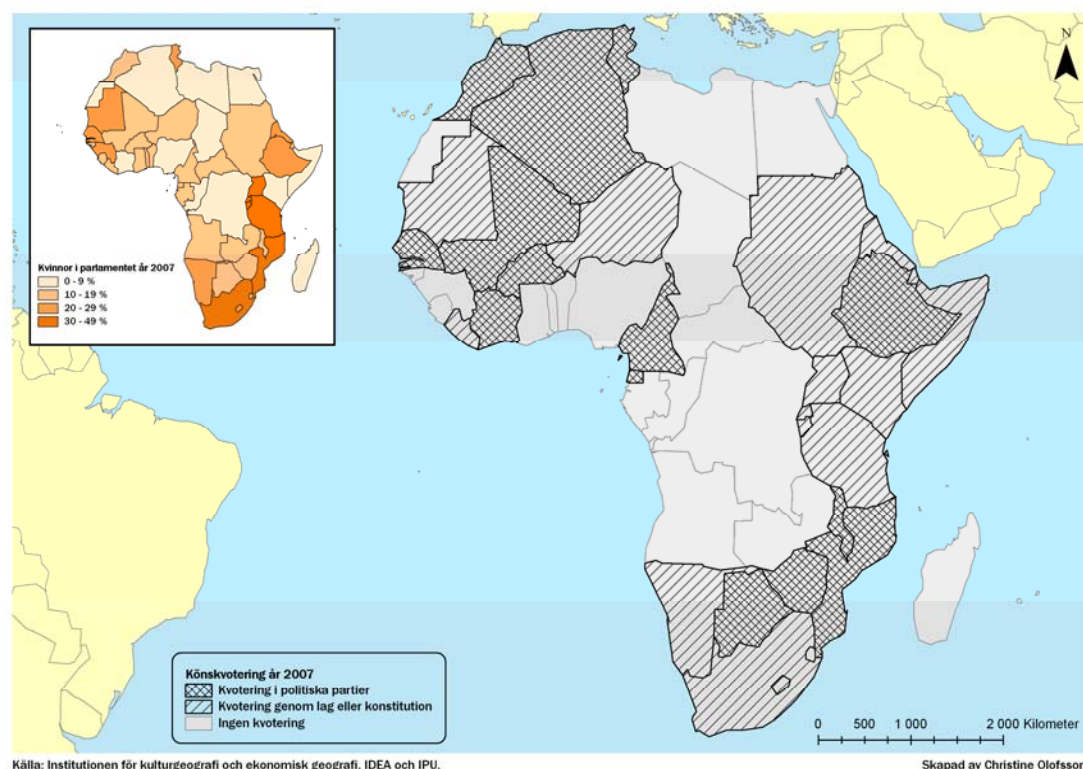
För att kunna svara tillfredsställande på frågan så hade det krävts en fortsatt analys, där ytterligare variabler lyftes fram som tänkbara påverkansfaktorer på kvinnors politiska representation i Afrika. Det som dock kan konstateras är att de vedertagna förklaringsfaktorer som redan existerade om kvinnors politiska representation kom till korta när det gällde att finna tillfredsställande förklaringar till skillnaderna i andelen kvinnliga parlamentsledamöter i Afrika. De få samband som analyserna lyckades uppdaga var i regel alldeles för svaga för att de skulle kunna användas som förklaringar. Faktorerna olämplighet att användas på en afrikansk kontext beror givetvis till viss del på att de är skapade utifrån en västerländsk kontext som i väldigt många avseenden skiljer sig från situationen i Afrika. Samtidigt måste påpekas att den afrikanska kontexten i sig inte på något sätt är homogen och lätthanterlig.

Väldigt få tidigare studier har som sagt använt länderna i tredje världen som studieobjekt, och givetvis har detta bidragit till att de förklaringsfaktorer som använts i tidigare studier har anpassats efter en västerländsk kontext (Kenworthy & Malami 1999:236). Därför är det inte heller konstigt att inga samband kunde påvisas i studien. Samtidigt så visar det uteblivna svaret på forskningsfrågan betydelsen av en fortsatt forskning inom området, och framförallt en utveckling av de förklaringsfaktorer som idag används.

4 Slutord

Som redan konstaterats så kunde inte uppsatsen forskningsfråga besvaras utifrån de analyser som gjorts, då ingen av de oberoende variablerna påvisat ett tydligt samband med kvinnors politiska representation. En faktor som inte lyfts fram i studien på grund av att den inte använts i tidigare studier inom området, men som med väldigt stor sannolikhet påverkar kvinnans politiska representation, är användningen av könskvoteringar. Tripp menar att en av orsakerna till utvecklingen, när det kommer till den snabba ökning som skett av kvinnliga politiker i de nationella parlamenten i Afrika, är införandet av olika former av könskvoterering i de politiska församlingarna (Tripp 2004:72). Det finns dock ännu ingen kvantitativ forskning som stödjer detta, vilket kan tyckas smått underligt då syftet med införandet av könskvoterering i de politiska församlingarna är att öka andelen politiker av det underrepresenterade könet. Drygt 30 av Afrikas 53 länder använder sig idag av någon form av kvoterering. De länder som har högst andel kvinnor i sina parlament i Afrika använder sig alla könskvoterering. (IPU 2008-06-10). För att visa på detta har jag därför skapat en karta där de rumsliga mönster som finns i Afrika när det kommer till kvinnors politiska representation och könskvoterering synliggörs, se figur 4.1.

Figur 4.1 Länder som använder sig av någon form av könskvoteringar i Afrika.

Jag ämnar inte dra några nya slutsatser om kvinnors politiska representation i Afrika på grund av detta, utan jag vill bara visa på en faktor som kan tänkas vara möjlig att inkludera i framtida studier. Detta då det som sagt visat sig att de faktorer som förklarar skillnaderna i den kvinnliga politiska representationen i många tidigare studier inte lyckats förklarar situationen i Afrika.

4.1 Förslag till vidare studier

Det är uppenbart att det finns en brist av kvantitativa studier som belyser kvinnors politiska representation utifrån ett tredje världen-perspektiv. Situationen i tredje världen är idag framförallt belyst genom fallstudier men detta är otillräckligt om man vill finna generella förklaringsfaktorer till kvinnors politiska representation i Afrika (Matland 1998:109). Som nämnts ovan så måste det kanske till nya faktorer för att vi ska kunna förstå varför det ser ut som det gör i Afrika när det kommer till andelen kvinnliga politiker. Men det är inte bara könskvoteringsfaktorn som i framtida studier bör analyseras utan även faktorer som bygger på kultur och normer och som idag är svåra att konkretisera på ett mätbartsätt bör utvecklas för att ännu tydligare även visa på vilka hinder det finns för kvinnor att delta i politiken. Paxton har i sina tidigare studier inkluderat en ideologisk faktor som speglar attityder gentemot kvinnor, och jag tror att för att förstå kvinnors politiska representation så måste liknande faktorer utvecklas och undersökas (Paxton & Kunovich 2003:87).

Även om denna studie inte gett något svar på vad som påverkar kvinnors politiska representation i Afrika så har den i alla fall visat på att det finns tydliga luckor inom forskningsområdet. Och jag kan bara hoppas att uppsatsen kanske väckt några nya frågor och idéer som någon annan kan gå vidare med i ett försöka att skapa en förståelse kring kvinnors politiska representation i Afrika och övriga delar av tredje världen.

5 Referenser

- Ballington, Julie, 2004. "Conclusion: Women's Political Participation and Quotas in Africa" i Ballington, Julie (red.) *The Implementation of Quotas: African Experiences*. Stockholm: International IDEA.
- Djurfeldt, Göran – Larsson, Rolf – Stjärnhagen, Ola, 2003. *Statistisk verktygslåda – samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Hansen, Stig Jarle – Bradbury, Mark, 2007. "Somaliland: A New Democracy in the Horn of Africa?" *Review of African Political Economy*, nr 113, s. 461-476.
- IPU (Inter-Parliamentary Union) 2008-06-10 – 2008-08-10, www.ipu.org
- Jackman, Robert W, 1985. "Cross-National Statistical Research and the Study of Comparative Politics". *American Journal of Political Science*, 29(1), s. 161-182.
- Johansson, Leif, 2006. *Dokumentation till databasen LÄNDER06*. Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Jones, Huw R., 1994. *Population Geography*. London: Chapman.
- Kenworthy, Lane – Malami, Melissa, 1999. "Gender Inequality in Political Representation: A Worldwide Comparative Analysis", *Social Forces*, vol 78, nr 1, s. 235-268.
- Lindberg, Staffan I., 2003. "Women's empowerment and Democratization: The effects of electoral systems, participation, and experiences in Africa" i *Studies in Comparative International Development* 39 (1): 28-35.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Matland, Richard E. 1998. "Women's Representation in National Legislatures: Developed and Developing Countries", *Legislative Studies Quarterly*, vol 23, nr 1, s.109-125.
- Norris, Pippa – Inglehart, Ronald, 2001. "Cultural Obstacles to Equal Representation", *Journal of Democracy*, vol 12, nr 3, s. 126-140.
- Paxton, Pamela, 1997. "Women in National Legislatures: A Cross-National Analysis", *Social Science Research*, nr 26, s. 442-464.
- Paxton, Pamela – Kunovich, Sheri, 2003. "Women's Political Representation: The Importance of Ideology", *Social Forces*, vol 82, nr 1, s. 87-113.
- Sen, Amartya, 2002. *Utveckling som frihet*. Göteborg: Daidalos.

- Theofilopoulou, Anna, 2006. *The United Nations and Western Sahara a Never-ending affair*. Washington: United States Institute of Peace.
- Tripp, Aili Mari, 2004. "The Changing Face of Africa's Legislatures: Women and Quotas" i Ballington, Julie (red.) *The Implementation of Quotas: African Experiences*. Stockholm: International IDEA.
- Wide, Jessika, 2000. *Kvinnorepresentation i världen. Vad förklarar den rumsliga variationen i kvinnors politiska representation?* Uppsats presenterad vid Statsvetenskapliga Förbundets Årsmöte i Örebro.
- Wide, Jessika, 2002. *Women's political representation around the globe*. Uppsats presenterad vid Commonwealth Conference on Educational Administration and Management (CCEAM) i Umeå.
- Wide, Jessika, 2006. *Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv – nationell och lokal nivå*. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
- Wängnerud, Lena, 1999. *Kvinnorepresentation: makt och möjligheter i Sveriges riksdag*. Lund: Studentlitteratur.

Statistiska källor

- FN (Förenade Nationerna) www.un.org
Human Development Report 2007/2008.
<http://hdrstats.undp.org/indicators/1.html>
- IDEA (International Institut for Democracy and Electoral Assistance) www.idea.int
- IPU (Inter-Parliamentary Union) www.ipu.org
- Länder06. Johansson, Leif, 2006. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

Bilaga 1. Studiens elva oberoende variabler

OBEROENDE VARIABLER	BESKRIVNING
Demokratisk utveckling	Vanhanens demokratiindex från 2002. Vanhanens index sträcker sig mellan 0 och 50, där minimikriteriet för en demokratisk stat är 5.0.
Valsystem	Uppdelning mellan proportionellt valsystem samt övriga sorters valsystem, 1997.
Politisk typologi	Indelning i tio olika politiska regimtyper, från demokrati till imperie, 2000.
År för införande av kvinnlig rösträtt	År då kvinnlig rösträtt infördes i landet.
Socioekonomisk utveckling	Human Development Index 2005. Indexet är beräknat utifrån medellivslängd, läs- och skrivkunnighet samt per capitainkomst omräknad i lokal köpkraft. Teoretiskt sett sträcker sig indexet mellan 0 och 1000 där ett högre värde innebär högre socioekonomisk utveckling.
Förvärvsarbete	Andel ekonomiskt aktiva kvinnor 2003.
Läskunnighet	Andel läskunniga kvinnor 2003.
Utbildning	Andel kvinnor i utbildning vid grundskola, gymnasium och universitet 2003.
Fertilitetsnivå	Fruksamhetstal per kvinna 1995-2000.
Livslängdsförväntan	Förväntad livslängd för kvinnor 2003.
Religion	Dominerande religion i landet indelat i sju kategorier: protestantisk, katolsk, ortodox, islam, buddism, hinduism och naturreligion.

Bilaga 2. Andelen kvinnor i de afrikanska parlamenten 2007.

LAND	ANDEL KVINNOR I PARLAMENTET 2007 (%)
Algeriet	8
Angola	15
Benin	11
Botswana	11
Burkina Faso	15
Burundi	31
Central Afrikanska Republiken	11
Comorererna	3
Djibouti	14
Egypten	2
Ekvatorial Guinea	18
Elfenbenskusten	9
Eritrea	22
Etiopien	22
Gabon	17
Gambia	9
Ghana	11
Guinea	19
Guinea Bissau	14
Kamerun	14
Kap Verde	18
Kenya	7
Demokratiska Republiken Kongo	8
Kongo fd Zaire	7
Lesotho	24
Liberia	13
Libyen	8
Madagaskar	8
Malawi	13
Mali	10
Marocko	11
Mauretanien	22
Mauritius	17
Moçambique	35
Namibia	27
Niger	12
Nigeria	7
Rwanda	49

Sao Tomé and Príncipe	2
Senegal	22
Seychellerna	24
Sierra Leone	13
Somalia	8
Sudan	18
Swaziland	11
Sydafrika	33
Tanzania	30
Tchad	5
Togo	11
Tunisien	23
Uganda	31
Zambia	15
Zimbabwe	16

Källa: IPU, 2008-06-30.